

Shavkatov Asilbek

Nizomiy nomidagi O'zbekiston Milliy Pedagogika Universiteti, Tarix fakulteti
"Milliy go'ya, ma'naviyat asoslari va huquq ta'limi" yo'nalishi 201-guruh talabasi

Annotatsiya: Mazkur maqolada oliy ta'lim va ilm-fan integratsiyasining nazariy asoslari, zamonaviy ta'lim tizimidagi ahamiyati, ilmiy tadqiqotlar va ta'lim jarayonining o'zaro bog'liqligi, shuningdek, O'zbekistonda oliy ta'lim va ilm-fan integratsiyasini rivojlantirishning dolzarb masalalari tahlil qilinadi. Oliy ta'lim muassasalari va ilmiy tadqiqot institutlari o'rtasidagi hamkorlikning samarali mexanizmlari hamda istiqboldagi vazifalar yoritiladi.

Kalit so'zlar: oliy ta'lim, ilm-fan, integratsiya, innovatsiya, ilmiy tadqiqot, universitet, ilmiy salohiyat, ta'lim sifati, yosh olimlar, Uchinchi Renessans.

Kirish

XXI asrda bilimlar iqtisodiyoti va innovatsion rivojlanish sharoitida oliy ta'lim hamda ilm-fan integratsiyasi har qanday davlat taraqqiyotining muhim omiliga aylanmoqda. Zamonaviy jamiyatda universitetlar nafaqat bilim beruvchi maskan, balki ilmiy tadqiqotlar olib boruvchi va innovatsiyalar yaratuvchi markaz sifatida faoliyat yuritishi lozim.

Dunyo tajribasi shuni ko'rsatadiki, rivojlangan mamlakatlarning iqtisodiy va texnologik taraqqiyoti bevosita oliy ta'lim va ilm-fan o'rtasidagi uzviy hamkorlik bilan bog'liq. Universitetlarda yaratilayotgan ilmiy ishlanmalar ishlab chiqarishga joriy etilishi orqali innovatsion rivojlanish ta'minlanadi.

Bugungi kunda O'zbekistonda ham oliy ta'lim tizimini takomillashtirish va ilmiy salohiyatni oshirish bo'yicha keng ko'lamli islohotlar amalga oshirilmoqda. Universitetlarning ilmiy faoliyatini kuchaytirish, yoshlarni ilmiy izlanishlarga jalb qilish va innovatsion muhit yaratish davlat siyosatining muhim yo'nalishlaridan biri hisoblanadi.

Oliy ta'lim va ilm-fan integratsiyasi talabalarning nazariy bilimlarini amaliy tadqiqotlar bilan bog'lash imkonini beradi. Bu esa yuqori malakali, raqobatbardosh va zamonaviy bilimlarga ega mutaxassislarni tayyorlashda muhim ahamiyat kasb etadi.

Integratsiya jarayonida universitetlar, ilmiy-tadqiqot institutlari, ishlab chiqarish korxonalari va innovatsion markazlar o'rtasidagi hamkorlik alohida o'rin tutadi. Mazkur hamkorlik ilmiy natijalarning amaliyotga joriy etilishi va iqtisodiy samaradorlikka erishishga xizmat qiladi.

Shuningdek, oliy ta'lim va ilm-fan integratsiyasi yoshlarning ilmiy salohiyatini rivojlantirishda ham muhim omildir. Talabalarning ilmiy loyihalarda ishtirok etishi, maqolalar chop etishi va konferensiyalarda qatnashishi ularning tadqiqotchilik ko'nikmalarini shakllantiradi.

Bugungi globallashuv davrida ilm-fan va ta'limning xalqaro integratsiyasi ham muhim ahamiyat kasb etmoqda. Xalqaro ilmiy hamkorlik tajriba almashish, zamonaviy texnologiyalarni o'zlashtirish va ilmiy salohiyatni oshirish imkonini beradi.

Yangi O'zbekistonda Uchinchi Renessans poydevorini yaratish jarayonida ham oliy ta'lim va ilm-fan integratsiyasiga alohida e'tibor qaratilmoqda. Chunki zamonaviy taraqqiyotning asosiy omillaridan biri sifatli ta'lim va rivojlangan ilm-fan hisoblanadi.

Oliy ta'lim va ilm-fan integratsiyasi natijasida innovatsion iqtisodiyot uchun zarur bo'lgan kadrlar tayyorlanadi, yangi texnologiyalar yaratiladi va jamiyatning intellektual salohiyati yuksaladi.

Shu sababli oliy ta'lim va ilm-fan integratsiyasining dolzarb masalalarini o'rganish hamda ularni hal etish mexanizmlarini ishlab chiqish bugungi kunning muhim ilmiy-amaliy vazifalaridan biri hisoblanadi.

Oliy ta'lim va ilm-fan integratsiyasi zamonaviy ta'lim tizimining muhim tarkibiy qismi hisoblanadi. Biroq ushbu yo'nalishda bir qator muammolar mavjud bo'lib, ular integratsiya jarayonining samaradorligiga salbiy ta'sir ko'rsatishi mumkin. Shu sababli mavjud muammolarni aniqlash va ularni bartaraf etish bo'yicha samarali mexanizmlarni ishlab chiqish dolzarb vazifalardan biri hisoblanadi.

Avvalo, ayrim oliy ta'lim muassasalarida ta'lim jarayoni bilan ilmiy tadqiqotlar o'rtasidagi bog'liqlik yetarli darajada shakllanmagan. Talabalar ko'pincha nazariy bilimlarni egallash bilan cheklanib qolmoqda, ilmiy tadqiqotlarda ishtirok etish imkoniyatlari esa har doim ham yetarli emas. Bu esa yoshlarning tadqiqotchilik salohiyatini to'liq namoyon etishiga to'sqinlik qiladi.

Yana bir muhim muammo ilmiy laboratoriyalar va zamonaviy tadqiqot infratuzilmasining ayrim ta'lim muassasalarida yetarli emasligi bilan bog'liq. Zamonaviy ilm-fan yuqori texnologiyalar va ilg'or uskunalarni talab qiladi. Shuning uchun universitetlarning moddiy-texnik bazasini mustahkamlash integratsiyaning muhim shartlaridan biri hisoblanadi.

Ilmiy tadqiqotlarni moliyalashtirish masalasi ham dolzarb ahamiyatga ega. Tadqiqotlar uchun ajratiladigan mablag'larning yetarli bo'lmasligi ayrim ilmiy loyihalarning to'liq amalga oshirilishiga to'sqinlik qilishi mumkin. Shu sababli grantlar, innovatsion fondlar va xususiy sektor investitsiyalarini keng jalb etish muhim vazifa hisoblanadi.

Oliy ta'lim va ilm-fan integratsiyasining muhim yo'nalishlaridan biri universitetlar hamda ilmiy-tadqiqot institutlari o'rtasidagi hamkorlikni rivojlantirishdir. Bunday hamkorlik ilmiy salohiyatni birlashtirish, tajriba almashish va ilmiy natijalarni amaliyotga joriy etish imkoniyatlarini kengaytiradi.

Bugungi kunda ko'plab rivojlangan mamlakatlarda universitetlar ilmiy tadqiqotlarning asosiy markazi sifatida faoliyat yuritadi. Talabalar o'qish jarayonidayoq ilmiy loyihalarda ishtirok etadilar, professor-o'qituvchilar esa ilmiy faoliyatni ta'lim bilan uyg'unlashtiradilar. Natijada ilm-fan va ta'limning samarali integratsiyasi ta'minlanadi.

Xalqaro tajriba shuni ko'rsatadiki, universitetlarning ilmiy reytinglardagi o'rni ko'p jihatdan ularning ilmiy faoliyatiga bog'liq. Ilmiy maqolalar soni, iqtiboslar darajasi, xalqaro hamkorlik va innovatsion ishlanmalar universitet nufuzining muhim ko'rsatkichlari hisoblanadi.

Shu nuqtai nazardan, O'zbekiston oliy ta'lim muassasalarida ham ilmiy faoliyatni yanada rivojlantirish zarur. Professor-o'qituvchilar va talabalarning xalqaro ilmiy

bazalarda indekslanuvchi maqolalar chop etishini qo'llab-quvvatlash muhim ahamiyat kasb etadi.

Yosh olimlarni qo'llab-quvvatlash integratsiyaning muhim tarkibiy qismidir. Yosh tadqiqotchilar ilm-fanning kelajakdagi rivojlanishini ta'minlaydigan asosiy kuch hisoblanadi. Shu sababli ular uchun grantlar, stipendiyalar va ilmiy loyihalarni moliyalashtirish tizimini takomillashtirish zarur.

Talabalarning ilmiy faoliyatga qiziqishini oshirishda ilmiy to'garaklar, konferensiyalar va tanlovlarning o'rne katta. Bunday tadbirlar yoshlarning ilmiy salohiyatini namoyon etish va tajriba orttirish imkoniyatini yaratadi.

Innovatsion faoliyatni rivojlantirish ham oliy ta'lim va ilm-fan integratsiyasining muhim yo'nalishlaridan biridir. Universitetlarda texnoparklar, biznes inkubatorlar va startap markazlarining faoliyat yuritishi ilmiy g'oyalarning amaliy mahsulotga aylanishiga xizmat qiladi.

Raqamli transformatsiya sharoitida ilmiy tadqiqotlar va ta'lim jarayonida zamonaviy axborot texnologiyalaridan foydalanishning ahamiyati ortib bormoqda. Elektron kutubxonalar, onlayn ma'lumotlar bazalari va sun'iy intellekt vositalari ilmiy izlanishlarning samaradorligini oshirmoqda.

Oliy ta'lim va ilm-fan integratsiyasida xalqaro hamkorlik ham alohida o'rin tutadi. Qo'shma ilmiy loyihalar, akademik almashinuv dasturlari va xalqaro konferensiyalar ilmiy tajriba almashish imkoniyatlarini kengaytiradi.

Shuningdek, ishlab chiqarish korxonalari bilan hamkorlikni rivojlantirish ham muhim ahamiyatga ega. Chunki ilmiy tadqiqotlarning amaliy natijalari iqtisodiyot tarmoqlariga joriy etilgan taqdirdagina real samaradorlikka erishiladi.

Demak, oliy ta'lim va ilm-fan integratsiyasining muvaffaqiyati zamonaviy infratuzilma, yetarli moliyaviy ta'minot, xalqaro hamkorlik, innovatsion muhit va yosh olimlarni qo'llab-quvvatlash kabi omillarga bog'liqdir. Ushbu omillar uyg'unlashgandagina ta'lim va ilm-fan o'rtasidagi samarali hamkorlikni ta'minlash mumkin.

Yangi O'zbekiston taraqqiyot strategiyasida oliy ta'lim va ilm-fanni rivojlantirish ustuvor vazifalardan biri sifatida belgilangan. Mamlakatimizda universitetlarning ilmiy salohiyatini oshirish, xalqaro reytinglardagi o'rnini mustahkamlash va innovatsion faoliyatni rivojlantirish bo'yicha keng ko'lamli islohotlar amalga oshirilmoqda.

Oliy ta'lim muassasalari oldida nafaqat malakali mutaxassislar tayyorlash, balki ilmiy tadqiqotlar olib borish va innovatsion ishlanmalar yaratish vazifasi ham turibdi. Shu sababli universitetlarni zamonaviy ilmiy markazlarga aylantirish dolzarb ahamiyat kasb etmoqda.

Mamlakatimizda ilmiy laboratoriyalarni modernizatsiya qilish, ilmiy grantlar hajmini oshirish va yosh olimlarni qo'llab-quvvatlash bo'yicha olib borilayotgan ishlar integratsiya jarayonining samaradorligini oshirmoqda. Bu esa ilmiy natijalarning amaliyotga tezroq joriy etilishiga xizmat qilmoqda.

Uchinchi Renessans va ilm-fan integratsiyasi

O'zbekiston taraqqiyotining yangi bosqichida ilgari surilgan Uchinchi Renessans g'oyasi ta'lim va ilm-fan rivojiga alohida e'tibor qaratishni taqozo etadi. Tarixiy tajriba

shuni ko'rsatadiki, yurtimizda yuz bergan buyuk uyg'onish davrlarining asosida ilm-fan, ta'lim va ma'rifat taraqqiyoti yotgan.

Bugungi kunda ham zamonaviy uyg'onish davrini shakllantirish uchun universitetlar va ilmiy markazlarning hamkorligini kuchaytirish zarur. Ayniqsa, yoshlarni ilmiy izlanishlarga keng jalb etish, innovatsion tafakkurni rivojlantirish va xalqaro ilmiy hamkorlikni mustahkamlash muhim ahamiyatga ega.

Uchinchi Renessansning muvaffaqiyati ko'p jihatdan ta'lim, ilm-fan va innovatsiyalar o'rtasidagi samarali integratsiyaga bog'liqdir. Shu sababli mazkur yo'nalishda amalga oshirilayotgan islohotlarni izchil davom ettirish muhim vazifa hisoblanadi.

XULOSA

Xulosa qilib aytganda, oliy ta'lim va ilm-fan integratsiyasi zamonaviy taraqqiyotning muhim omillaridan biridir. Mazkur integratsiya ta'lim sifatini oshirish, ilmiy salohiyatni rivojlantirish va innovatsion iqtisodiyot uchun zarur bo'lgan raqobatbardosh kadrlarni tayyorlash imkonini beradi.

Bugungi kunda universitetlar va ilmiy-tadqiqot institutlari o'rtasidagi hamkorlikni kuchaytirish, ilmiy tadqiqotlarni moliyalashtirishni takomillashtirish hamda yosh olimlarni qo'llab-quvvatlash muhim vazifalardan biri bo'lib qolmoqda.

Yangi O'zbekistonda amalga oshirilayotgan islohotlar oliy ta'lim va ilm-fan integratsiyasining yangi bosqichga ko'tarilishiga xizmat qilmoqda. Bu esa mamlakatning ilmiy, iqtisodiy va ijtimoiy taraqqiyotini ta'minlashda muhim ahamiyat kasb etadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Mirziyoyev Sh.M. Yangi O'zbekiston strategiyasi. – Toshkent: O'zbekiston, 2021.
2. Mirziyoyev Sh.M. Yangi O'zbekiston taraqqiyot strategiyasi. – Toshkent: O'zbekiston, 2022.
3. O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi. – Toshkent, 2023.
4. O'zbekiston Respublikasining "Ta'lim to'g'risida"gi Qonuni. O'RQ-637-son, 23.09.2020.
5. O'zbekiston Respublikasining "Ilm-fan va ilmiy faoliyat to'g'risida"gi Qonuni. O'RQ-576-son, 29.10.2019.
6. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022–2026-yillarga mo'ljallangan Yangi O'zbekistonning Taraqqiyot strategiyasi to'g'risidagi Farmoni.
7. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining Oliy ta'lim tizimini 2030-yilgacha rivojlantirish konsepsiyasi to'g'risidagi PF-5847-son Farmoni, 08.10.2019.
8. Abduqodirov A.A. Ta'limni axborotlashtirish nazariyasi va amaliyoti. – Toshkent: Fan, 2015.
9. Tolipov O., Usmonboyeva M. Pedagogik texnologiyalar: nazariya va amaliyot. – Toshkent: Fan, 2017.
10. Xoliqov A.A. Pedagogik mahorat. – Toshkent: Iqtisod-Moliya, 2018.